

Korinek László

Utószó a Rendészettudományi szaklexikonhoz

Postscript to the Specialist Lexicon of Police Science

Absztrakt

A szerző egy felkérésnek eleget téve, mint a Magyar Rendészettudomány Társaság elnöke, előszót írt a 2019-ben megjelent Rendészettudományi szaklexikonhoz. A mű megjelenése és tanulmányozása után úgy érezte, hogy újra tollat kell ragadnia, hogy kritikát mondjon, s fogalmazzon meg az általa vélt hiányosságok, illetve a követendő példák vonatkozásában.

Kulcsszavak: rendészettudományi szaklexikon, rendészet

Abstract

The author wrote on a summons, as president of the Hungarian Association of Police Science, a preface to the Specialist Lexicon of Police Science published in 2019. After the publication and after the survey of that he got the motivation to criticism and to formulation of opinion on meant incompleteness, resp. on examples to be followed.

Keywords: Specialist Lexicon of Police Science, policing

Bevezetés

A Rendészettudományi szaklexikon szerkesztői jó egy évvel ezelőtt felkértek, hogy mint a Magyar Rendészettudományi Társaság elnöke írjak előszót az akkor már befejezés előtt álló kötetükhöz. Tekintve, hogy a kötet létrejöttéhez vezető munkálatok legalább húsz évvel ezelőtt kezdődtek, ennek a felkérésnek nagy örömmel tettem eleget. Akkor is és most is őszinte szívvvel vallom, e mű

mérföldkő, mely sok jószándékú szakember közös erőfeszítéseként, hosszú évek munkája után született meg. Fontos lenyomata korunknak és még inkább a mögöttünk hagyott évtizedek tudományos teljesítményének. Így a megtisztelő felkérésnek eleget téve megírtam az előszót, amelyben ezt a nagy terjedelmű munkát palackpostának neveztem (Boda, 2019). Az alkotókban leltárkészítő szándékot véltem felfedezni, amivel a húszéves 21. század az elkövetkezendő évtizedek polgárai, rendészeti szakemberei és a rendészetet kutató utódok számára üzen. Mert ne feledjük, a lexikon a felvilágosodás találmánya, címzettje a művelt polgár, aki a mindenséggel szeretné mérni magát, a szakember, aki szakmájának fundamentumait az elmélyült tudásban keresi, és a kutató, aki az elődök tapasztalataira támaszkodva juthat új felismerésekre. A leltár mindhárom befogadó közeg számára hasznos lehet.

Annak, hogy mégis újra tollat ragadtam az az oka, amit Churchill nagyon szemléletesen fejez ki: „*ugródeszkaként és ne díványként*” tekintünk a múltunkra! Vagyis legyünk büszkéek az elkészült nagy műre, tekintünk rá úgy, hogy elkészült a földszint, de folyamatosan munkálkodni kell, hogy a mi nemzedékünk egy olyan épületet adjon át a következő generációnak, amitől kötelességüknek érzik majd, hogy tovább magasítsák. Ugyanis a lexikont tanulmányozva egyre határozottabban azt érzem, hogy ez a palackposta nem a 21. század, hanem a 19. század üzenete. A történetiség nem felrható, de az már igen, ha a nagy elődök gondolatairól nem jut eszünkbe semmi mindabból, ami az elmúlt több mint száz esztendőben a rendészetet jellemezte. Ez a feledékenység korrekcióra szorul. A tudomány nem kinyilatkoztatás, hanem igazságkeresés; az elmélet nem feladatszabás, hanem próbatétel, ütköző nézetek, érvek és cáfolatok labirintusa. Ettől a rendészettudomány sem kímélheti meg magát. A Rendészettudományi szaklexikon szerkesztői jól érzékelhetően tartanak ettől a szellemi rendetlenségtől, s az óvatossággal egy fiatal tudományág jövőjét kockáztatják. Pedig lenne honnan tapasztalatokat gyűjteni az elméleti építkezéshez. A következőkben néhány példával kívánom alátámasztani ezt a diagnózist.

Idézem a lexikon meghatározását a bűnüldözési célú felderítésről:

„... az Alaptörvényben megjelölt bűnüldözési célok érdekében, a bűnüldözési ágazati törvényekben megjelölt feladatszabás alapján végrehajtott a magán- és családi élet, a magánlakás és levelezés tiszteletben tartásához és ehhez szorosan kapcsolódó információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához és a → személyes adatok védelméhez fűződő jogot is korlátozható, proaktív információszerző tevékenység. A ~ a → rendőrség és a → Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe utalt → bűncselekmények felderítésére, megakadályozására, a → közbiztonság és az → államhatár rendjének védelmére, a → terrorizmus elleni küzdelem, a pénzmosás és a terrorizmus

finanszírozásának megelőzésére és megakadályozására, belső bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzésre, valamint a → bűncselekményből eredő vagyon visszaszerzésére irányul.

<crime detection>”¹

Eltekintve most a fogalmazás szolgálati szabályzatokat idéző stílusától, az, amiről ebben a definícióban egyetlen szó sem esik, az éppen a tudomány – és bizony, a rendészettudomány – valódi feladata. A kincstári kifejezések mögött felsejlő igazi probléma a rendészeti és az igazságszolgáltatási tartalmak jogállami harmóniájának megteremtése. A lexikon minderről nem szól, annak ellenére, hogy a hazai szakirodalom bővelkedik gondolatokban. Lássunk az utóbbira egy mintát:

„A bűnüldözés is integráns része a rendészeti igazgatásnak, a munkamegosztás rendjén azonban szervezetileg is elkülönül egymástól a rendet óvó és az azonnali beavatkozásra felelős közbiztonsági rendőrség (la police bas), valamint a jogrend helyreállításában segédkező biztonsági rendőrség” (la haute police).” Amit Concha segédkezésnek nevez, azt az újabb irodalom az igazságszolgáltatás, a büntető per előkészítésének mondja. További elválasztó ismérv, hogy *„a bűnüldözés nem a társadalmi rendet biztosítja, hanem a büntetést”* (Concha, 1905, 314.). Hallatlanul fontos megállapítás, azt is mondhatjuk, hogy a jogállam egyik axiómája. Ha ez az elv nem érvényesül, végzetesen összekeveredik a két hatalmi ág, a végrehajtó hatalom és a bíraskodás társadalmi rendeltetése. A rendőr büntetni akar, mert az igazság birtokosának érzi magát (szakmai szerepéből adódóan időnként csakugyan az), úgy gondolja, hogy nincs szükség a független bíróságra. A bíró viszont – amennyiben az igazságszolgáltatásnak olyan társadalomvédelmi funkciót tulajdonít, amelyre az valójában nem alkalmas – a társadalom védelmezőjeként a rendőr szerepébe helyezi magát, úgy véelve, hogy a közösség érdeke esetenként még az igazság megállapítását is mellőzhetővé teszi. Concha figyelmeztet erre a veszélyre, de jelzi azt is, hogy *„a jog uralma, amelyet végső soron a bíróság tart fenn, adja az egyénnek valamint az államhatalomnak azt az érzést, amelyet biztonságnak nevezünk”* (Concha, 1905, 314.). Fontos hangsúlyozni, hogy ebben az esetben nem a kriminológiából ismert szubjektív biztonságról van szó, hanem arról a biztonságról, amelyben az állam nyugodt lehet afelől, hogy az általa megalkotott büntetőtörvényeknek csakugyan érvényt fognak szerezni, az egyén pedig biztos lehet abban, hogy a bíróságok függetlensége az államhatalom önkényétől is képes lesz megvédelmezni őt (Finszter, 2018, 218–219.). Finszter Gézát nem csupán azért idéztem, mert példát szerettem volna nyújtani egy probléma

1 Rendészettudományi szaklexikon, 99.

tudományos igényű megközelítésére, hanem azért is, mert a rendszertörténetben járatos lexikonszerkesztők megfontolhatnák, hogyan lehetséges meríteni a klasszikusokból akként, hogy abban nyomatékot kapjanak a jelennek és a jövőnek szóló tanulságok is.

Vegyünk a lexikonból egy másik címszót, a rendőrállam meghatározását:

„Rendőrállam: a modern → rendészet kialakulása előtti időszakra jellemző helyzet, illetve állapot, amelyben az uralkodó gondoskodik az alattvalóiról, és a polgárok minden viszonyát szabályozza.

<police state>”²

Ez már nem csupán igénytelen fogalmazás, hanem morális probléma. Pedig van a rendőrállamnak szakmailag és erkölcsileg is értékelhető leírása, így például:

- „Rendőrállamokban a szervezett erőszak nem áll társadalmi ellenőrzés alatt.
- A kényszerítő eszközöket önkényesen és/vagy kizárólag az uralkodó elit céljait szolgálva alkalmazzák.
- A rendőri tevékenység a szabad belátás korlátlan érvényesülésén alapszik (ide értve a bírói ítélet nélküli fogva tartást és a fizikai erőszak széles körben és következmények nélküli alkalmazását vallomás kicsikarása érdekében) [...]

A második világháború utáni fejlett országokban, azoknak is fejlett polgári demokráciáiban terjedt el a jogállami minőségű jogot és a politikai demokráciát egyesítő alkotmányos jogállam, ahol az államszervezet felépítésének és működtetésének fontos elve a hatalommegosztás. Végeredményben mindezek – joguralom/jogállam, demokratikus politikai rendszer és hatalommegosztás – együtt biztosíthatják a rendőrállam kialakulásának megakadályozását.” (Szigeti–Szilvássy, 2015, 19.)

Nézzünk egy harmadik példát. Mit mond a lexikon a közbiztonságról?

„Közbiztonság: (1) alapvetően olyan közállapot, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve. (2) A társadalmi együttélés jogilag és a rendvédelmi szervek által fizikailag is oltalmazott állapota. (3) Az → állampolgárok élet- és vagyonszabadságát jogilag szabályozott valamilyen – bizonyos mértékben még elfogadható szintű – közállapot. (4) Az adott társadalom tagjai személy- és vagyonszabadságának a vonatkozó szabályozás szerinti megvalósulásának → állam általi garانتálása.

<public safety>”³

És hogyan szól minderről a tudomány? Az idézet ismét Finszter Gézától származik:

2 Rendészettudományi szaklexikon, 484.

3 Rendészettudományi szaklexikon, 342–343.

„A közbiztonság, mint jogi tárgy, védendő értékek összessége, amelyet a demokratikus jogállamok államcélként határoznak meg. Az állam köteles olyan állami intézményeket működtetni, amelyek társadalmi rendeltetése a közbiztonság oltalmazása. 1990-ben neves külföldi rendőrségi szakértők világították át a legnagyobb magyar rendészeti szervezetet, a rendőrséget. Egyik első jelentésükben ekként írtak a közbiztonságról: A közbiztonság a nem anyagi jellegű infrastruktúrának az a része, ami ahhoz szükséges, hogy az egyének és közösségeik megvalósíthassák a társadalom számára értékes céljaikat.⁴ A közbiztonság védelmezése beruházás-igényes feladat, amiként példának okáért az útépítés is nagyon drága vállalkozás. De az idézett formulában van még egy felismerés: a közbiztonság csak akkor értelmes, ha támogatja a kockázatokat is hordozó, személyes bátorságot és autonómiát követelő, felelősséget is vállaló értékteljesítő munkát. Az alkotó tevékenység egyéni és közösségi szabadságjogokat feltételez. Az a biztonság, amely az emberi jogok megsemmisítésével érhető el, semmit nem ér, mert az ilyen állapot a társadalomnak a teremtő erejét pusztítja el.” (Finszter, 2018, 486–487.)

A lexikonban olvashatunk a rendőri professzionizmusról:

„Rendőri professzionizmus: a → rendőrség mindennapi működésének, hatékonysági mutatói egyik fontos feltétele, amelynek következtében a rendőrségi alkalmazott jól átlátható és megalapozott, részben különleges ismeretek (kompetenciák) birtokában, sajátos cselekvési formák keretében, mesteri módon végzi mindennapi alaptevékenységét, továbbá korszerű, hatékony szakmaiság, racionalitás és állandó megújulás jellemzi. A ~, a fegyelmezett szolgálatellátás, az etikus hivatásgyakorlás elengedhetetlen feltételei a fegyveres szervek és az → állampolgárok súrlódásmentes együttműködésének. A rendőrségi szervezetben dolgozók professzionizmusának szükségessége először az 1930-as években merült fel. August Vollmer (1876–1955), a 20. század elejének meghatározó kriminológiai szakembere és a Los Angeles-i rendőrkapitányság vezetője reformálta meg a képzést annak érdekében, hogy a rendőrség magasabb színvonalon tudja végezni a munkáját...”⁵

Az csak helyeselhető, hogy a rendőri szakértelem értelmezése során külföldi példákkal is megismerkedünk. Nagyon hiányzik azonban a professzió körül kialakult hazai vitáknak legalább a felvillantása. Hogyan írt erről Szikinger István 1998-ban megjelent „Rendőrség a demokratikus jogállamban” című monográfiájában:

4 „A hatékony és demokratikus magyar rendőrségre vonatkozó javaslatok, Team Consult, PSC Warnsveld, 1991 (Kézirat)”

5 Rendészettudományi szaklexikon, 486–487.

„A magyar rendvédelem története című, a rendőrképzésben tananyagként is használt összefoglaló munka szerint a két világháború között „a rendvédelem profizmusát hangsúlyozó felfogások kerültek előtérbe”, ami a szerző szerint nem a törvényesség háttérbe szorítását eredményezte, hanem csupán azt, hogy kiiktatták „a túlzottnak tartott biztosítékokat” (Parádi, 1996, 130. o.). Mivel azonban [...] Magyarországnak sem írott alkotmánya, sem a rendészeti igazgatás felett törvényességi kontrollt gyakorló bíróságai nem voltak, igazán nehezen lehetett túlzott biztosítékokat találni. Megítélés kérdése, hogy a polgári alkotmányosság alapértékeit tagadó – a zsidótörvényekig eljutó – rendszert kiszolgáló apparátust lehet-e professzionalistának tekinteni. Véleményem szerint nem, a polgári állam rendőrségének és más rendvédelmi szervezeteinek professzionális jellegétől elválaszthatatlan az alapjogok és más alkotmányos értékek tiszteletben tartása...» (Szikinger, 1998, 74.).

A szerkesztők és a szócikkek szerzői különös gonddal ügyeltek arra, hogy a szakmaiságot sehol ne oldják fel politikai megfontolások. Ez a törekvés azonban nem jelentheti azt, hogy megfeledkezzünk a humánus alapértékeiről, amelyeket a jogtól és annak rendészeti érvényre juttatásától minden demokratikus társadalom megkövetel. Az állam „akkor jogállam, ha a jogi értékekből fakadóan konkrét humanitással teli, s a jognak léte és érvényesülése csak akkor a jog uralma, ha ez a jog az ember személyiségét és szabadságát biztosítja és pedig itt és most. Vigyázzunk tehát – és ez a legfontosabb kötelességünk – a jog uralmának humánus tartalmára, a jog humánusára” (Kulcsár, 1990, 578.)

A következő példa a rendészettudomány forrásvidékére mutat. A rendőrségi reform a rendszerváltozás korszakának kihívása volt, amelynek elmaradása napjainkig érezteti hatását. A reform elméleti megalapozása a rendészettudomány önállósodásának egyik legfontosabb katalizátora, és egyben olyan adósság, amivel az új stúdium a mai napig tartozik. Ehhez képest a lexikon a következőket tartja fontosnak:

„Rendőrségi reform: az új társadalmi szerepeknek megfelelő → rendőrség kialakítására irányuló mozgalom és folyamat elnevezése. Az első ~ az 1930-as években alakult, válaszként a nagy gazdasági világválság és a szesztilalom után kialakult → válsághelyzetre. A szesztilalom idején ugyanis a rendőrség nagymértékben korrumpálódott és politikailag függő helyzetbe került.

A második ~ a → bűnözés elleni → háború és a rendfenntartás közötti társadalmi szerepváltás idején, az 1960-as években kezdődött, és az 1970-es években bontakozott ki.

A harmadik ~ az 1990-es években kezdődött, és mindmáig a community policing követelményeinek megfelelően alakul.

<police reform>”⁶

6 Rendészettudományi szaklexikon, 490.

Már nem meglepő, ha ismét Finszter Gézához fordulok, aki a rendészet elméletét megalapozó monográfiájában részletezi a reform fogalmát és természetét: „Reformra akkor van szükség, amikor a társadalmi tevékenység valamennyi elemét egyaránt érintő fordulat következik be, amely a korábbi időszak éles kritikáját jelenti, a múlttal való szakítást tűzi zászlajára, az új szervezeti, működési és jogi formák a korábbiak tagadásából nőnek ki, és a reform a társadalom valamennyi működő komplexumát átalakítja. A reform soha nem lehet parciális, az ilyen változtatás csak holisztikus (a rendszer valamennyi alrendszerét érintő) szemlélettel vezényelhető le. A korszerűsítés a technikai fejlődéssel egyre gyakrabban és sűrűbben kerül napirendre, a modernizációhoz sem kellene nagy társadalmi változások, a reformok ideje viszont csak nagyon ritkán, kivételes történelmi pillanatokban jöhet el. Ebből viszont az is adódik, hogy az ilyen ritka alkalmakat le lehet késni, és el lehet szalasztani.”

Nézzük, hogyan folytatódik az előbb idézett gondolatmenet:

„A reform akkor elkerülhetetlen, ha a rendészet tehetetlen a bűnözéssel szemben, ha visszaél a rábízott hatalommal és, ha képtelen vonzó életpályát biztosítani azoknak, akik ezt a szakmát választják. Olyan válság ritkán adódik, amikor valamennyi működési zavar egy időben van jelen, de a reform már akkor is indokolt, ha ezek közül akár egy is tartósnak bizonyul. Sokan úgy vélték, hogy a rendszerváltás volt az a „kegyelmi pillanat”, amikor a minőségi megújulásnak a legjobbak voltak a feltételei. Ez a várakozás nem volt megalapozott. Ellenkezőleg, éppen a rendészetnek a tekintélyelvű hatalomgyakorlás időszakából örökölt szervezete és működési filozófiája kapott kegyelmet. Végtelen centralizáció, militarista működési elvek, a civil társadalomtól való elkülönültség, egyoldalúan represszív szakmai filozófia, az erőszak monopóliumának minden áron való megtartása, a szakma alacsony erkölcsi és anyagi rangja. A kialakult helyzet magyarázatra szorul, mert ami a diktatúrában természetes, az a demokratikus viszonyok között elfogadhatatlan. Alkotmányos rendszerekben a rendőrség átalakítása közügy, megvalósításához társadalmi igény, kormányzati elhatározás és szakmai meggyőződés szükséges. A közvélemény akkor követel reformot, ha elégedetlen a közbiztonsággal, de nem tűri a hatósági önkényt sem. Az öntudatos polgár számára a szabadság és a biztonság egymást kiegészítő értékek, egyik sem törekedhet kizárólagosságra a másik rovására. Az elmúlt években ez a harmónia még nem jött létre.” (Finszter, 2003, 227–228.)

Kemény kritika, akár vitatható is, de amit a lexikon szerzői tettek – a hallgatás – az teljességgel elfogadhatatlan.

A példákat tudnám folytatni, de nem teszem, főleg azért, mert forrásként továbbra is Finszter Géza munkásságából kellene merítenem, ami ellen ő tiltakozna

a leghevesebben. A tudomány nem lehet sem silány, sem gyáva. Silány akkor, ha felkészületlen küldetésére, gyáva akkor, ha egyetlen törekvése a hierarchiának való megfelelés. A Rendészettudományi szaklexikon számos szócikke azt igazolja, hogy a szerzők képesek a tudományosság képviselőjére és az igényes szerkesztésre. Példaadónak tartom – egyebek mellett – a természettudományos háttérrel megfogalmazott definíciókat. Annál sajnálatosabb, hogy éppen a rendészettudomány legjellemzőbb terminológiai nélkülözik ezt a művességet. Az örvendetesen fejlődő hazai rendészettudomány igényli a fogalmak lehetőség szerinti egységes értelmezését, a kapcsolódó kutatások és a szélesebb közönség számára pedig szükséges az elért eredmények tömör meghatározások formájában megvalósuló átadása. A tartalom azonban sajnos nem teljes mértékben szolgálja ezen célok megvalósítását. A szócikkek többsége megfelelő, ám vannak olyan vitatható tételek, amelyek miatt a munka átdolgozása feltétlenül szükséges. Mindenekelőtt kifogásolható, hogy a címben megjelölt tudományterületen túlmutató definíciók is megjelennek a kötetben. Ez persze bizonyos mértékig szükségszerű. Mivel azonban mégiscsak egy közigazgatási tevékenységhez kapcsolódó fogalomrendszerrel van szó, ezért egyenesen félrevezetőnek tartom az olyan címszavak beiktatását, mint például a „harcparancs”, ráadásul a rendszettel való kapcsolatot illetően bármilyen magyarázat nélkül. Más esetekben a meghatározás nem teljesen pontos. A „rendőr jogai” címszó meglehetősen esetleges válogatás alapján sorol fel néhány dolgot (például gyógykezelés, nyugdíj, temetkezési költség) anélkül, hogy egyáltalában jelezné például az intézkedési felhatalmazásokat vagy akár a rendőrről vonatkozó alapjogi korlátozásokat. Van olyan címszó is, ami véleményem szerint helytelen meghatározást tartalmaz. Az „ítélet” például – ellentétben a lexikkal – polgári ügy érdemi befejezését is jelentheti, másrészt jogorvoslati eljárásban is születhet, ami azt jelenti, hogy önálló fellebbezéssel – szintén a leírással ellenkezően – nem támadható.

Nyilvánvaló, hogy minden ilyen munkával kapcsolatban megfogalmazhatók belekivánások, vagyis teljesen zárt rendszert még egy jó lexikon sem képezhet. Hangsúlyozni kell, hogy tudományos adattárról van szó, ezért nem csupán a gyakorlatban, hanem a kutatások során felmerült, esetleg más országokban elterjedt fontosabb fogalmakról is tájékozódhatna az olvasó.

Néhány javasolt példa:

Brutalitás: az erőszak szükségtelen és/vagy aránytalan alkalmazása. **Diszkrimináció:** alkotmányosan nem indokolható hátrányos megkülönböztetés. **Intézményes rasszizmus:** az Egyesült Királyságban elfogadottan létező szervezeti és működési torzulás, ahol a rendészeti szervek tagjainak gondolkodásától függetlenül is olyan mechanizmusok vannak jelen, amelyek szükségszerűen

diszkriminatív megnyilvánulásokhoz vezetnek. Rendészeti generálklauzula: általános felhatalmazás olyan rendészeti beavatkozásokra, amelyek mögött nem áll tételes jogi felhatalmazás, de nem ütköznek a jog által feltétlenül érvényesíteni kívánt tilalmakba. Szelekció: a rendészeti szervek döntése az eljárásra vonatkozó kezdeményezések elfogadásáról, illetőleg elutasításáról olyan esetekben is, amikor a törvény helyes értelmezése ezt nem engedné meg. A szaklexikon feladata a tudományos nézetek bemutatása, a viták felvillantása. A „palackpostában” erre is van követendő jó gyakorlat. A „*Rendészetfogalmak története*” című szócikk példának okáért kimagasló igényességgel íródott. Igazolásként most csupán annak záró sorait idézem:

„8. *Magyary megközelítése, rendészetben* „a közrendnek az egyesek által való megzavarása elleni védekezést értendő. $A \rightarrow$ rendészet a közigazgatásnak egyik ága, amelynek hatásköre a \rightarrow közigazgatás minden más ágába belenyúlik, ezért tartozik az általános igazgatáshoz, de célja határozottan körül van írva: az általános nyugalom, biztonság és a rend biztosítása. A rendészet nem pozitív, hanem védő, elhárító tevékenység. Ebben is különbözik a szakirányú közigazgatástól, amelynek pozitív feladatai vannak.” (Magyary, 1942) 9. Szamel szerint $a \rightarrow$ rendészet úgy határozható meg, mint „olyan állami tevékenység, amely $a \rightarrow$ közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul”. (Szamel, 1972) 10. Katona értelmezése: „ $a \rightarrow$ rendészet $a \rightarrow$ közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartások, események, veszélyek megakadályozására, elhárítására, a megzavart \rightarrow rend helyreállítására irányuló tevékenység.” (Katona, 2004) 11. Sallai féle meghatározásban $a \rightarrow$ rendészet „az állam belügyi igazgatásának $a \rightarrow$ közrend és $a \rightarrow$ közbiztonság fenntartására irányuló kényszerítő hatalommal rendelkező tevékenysége”. (Sallai, 2015) <the concept of policing/law enforcement historicity>”⁷

Ilyen szerkesztési filozófia mellett az sem baj, ha egy-egy ismertetés akár több oldalt is elfoglal a lexikonban. Vegyünk ehhez egy további példát, ahol a bővebb terjedelem a színvonalat emelhette volna: „*Statisztikai szemlélet: a rendőri munka értékelése a bűnügyi statisztikai adatok, felderítési mutatók tükrében. Nem számol $a \rightarrow$ szubjektív biztonságérzettel, látenciával. $A \rightarrow$ bűnözés sajátosságaival és a felderítési mutatókkal kapcsolatosan statisztikai adatok 1894-től jelentek meg nyomtatott formában az évente kiadott főkapitányi jelentésekben.* <statistical approach>”⁸

7 Rendészettudományi szaklexikon, 462.

8 Rendészettudományi szaklexikon, 507.

A statisztikai szemlélet ennél jóval összetettebb jelenség. Alapvető oka a hierarchia igénye, ami a statisztikai adatokban fedezte fel azt az eszközt, amivel nagyon kevés vezető megfellebbezhetetlen ítéletet mondhat nagyon sok ember munkája felett. „*A centralizált katonai elvek szerint működő rendészet viszont azt igényli, hogy az első számú vezetők rövid idő alatt sok beosztott munkáját legyenek képesek egyszerű mérőszámok segítségével minősíteni és összehasonlítani. Ez a módszer nem a munka minőségének a biztosításához, hanem az előjárói hatalom növeléséhez és a beosztotti kiszolgáltatottság fokozásához szükséges.*” (Finszter, 2003, 225.) A szinte megváltoztathatatlanak tűnő statisztikai szemlélet következménye a szelektív munkamódszer kialakulása, ami a rendészet eredeti társadalmi rendeltetésével kerülhet ellentmondásba. Egyebek mellett a látenciakutatások mutattak rá a bűnüldöző hatóságok „*különféle szervezeti és működési problémáira, így például a szelektív munkamódszere*” (Korinek, 2010, 585–586.). Ennek rövid lényege, hogy a teljesítménykényszer miatt a nyomozó hatóságok a felderítési mutatót úgy befolyásolják, hogy a nagy kapacitásokat lekötő vagy eleve reménytelen ügyeket különféle trükkökkel nem engedik be a rendszerbe, nem regisztrálják azokat (Korinek, 1988, 44.).

Kritikai észrevételeim nem kérdőjelezik meg az elvégzett munka értékeit, ellenkezőleg, szándékom az, hogy a rendészeti enciklopédisták csapatát arra biztassam, legyenek büszkék elért eredményeikre, de ne feledkezzenek meg teljesítményük kontrolljáról sem. Utóbbi esetben küldetésük – különösen akkor, ha tervezik a javított kiadást is – megkerülhetetlen marad a rendészettudomány fejlesztésében.

Tisztelt Olvasó!

Szeretném még a látszatát is elkerülni, hogy a fenti gondolatokat bárki is hibajegyzéknek tekintse. Az a dicséretes vállalkozás, hogy százegynéhány szerző, szerkesztő és főszerkesztő hónapokig vagy évekig dolgozott természetesen nagyra értékelendő. De nincs sem befejezett, sem tökéletes alkotás. Jó lenne, ha ez a szerkesztőgárda nem széledne szét, sőt helyeselni tudnám, ha az internetes változatban az egyes címszavak után a szerzők nevüket adnák az adott megfogalmazáshoz – legalább monogrammszerűen –, így ki-ki tudná, hogy ha jobbító ötlete van, kit keressen meg és vitassa meg vele egy-egy újonnan megjelent tudományos eredmény bekerülésének lehetőségét. Tehát a munka nem fejeződött be, hanem igazából csak most kezdődött el!

Felhasznált irodalom

- Boda J. (szerk.) (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus
- Finszter G. (2003): *A rendészet elmélete*. KJK-Kerszöv
- Finszter G. (2018): *Rendészettan*. Dialóg Campus
- Korinek L. (1988): *A rejtett bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Korinek L. (2010): *Kriminológia I*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
- Kulcsár K. (1990): Lehet-e demokrácia Magyarországon? *Magyar Jog*, 6-7, 578–588.
- Szigeti P., Szilvássy Gy. P. (2015): *Rendészet és emberi jogok*. Rejtjel Kiadó
- Szikinger I. (1998): *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. SÍK Kiadó

